

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ALTINTAŞ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 50495/08)

KARAR

Madde 6 § 1 (ceza) • Mahkemeye erişim • Hükmedilen para cezasının miktarının gereken eşiğe ulaşmaması nedeniyle, ilk ve son derece ceza mahkemesi kararına karşı temyize başvurulmasının yasal imkânsızlığı • Orantısız engel

Madde 10 • İfade özgürlüğü • Suçu veya suçluyu övme nedeniyle yerel bir derginin yazı işleri müdürünün para cezasına mahkûm edilmesi • Mahkemenin, iç hukuktaki kararın yeterli bir şekilde gerekçelendirilmemesine rağmen yayını incelemesine imkân veren, şiddeti açıkça övme ya da haklı gösterme • İhtilaf konusu yayının bağlamı, içeriği ve zarar verme ihtimalinin Mahkeme tarafından incelenmesi • Takdir yetkisi ve para cezasının makul miktarı • Orantısız olmayan ceza

STRAZBURG

10 Mart 2020

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Valeriu Griţco,

Egidijus Kūris,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

Saadet Yüksel,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 4 Şubat 2020 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Cihan Altıntaş'ın ("başvuran") 10 Ekim 2008 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (50495/08 No.lu) bulunmaktadır.

2. Adli yardım talebi kabul edilen başvuran, Ankara Barosuna bağlı Avukat S. Coşkun tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, adil yargılanma ve ifade özgürlüğü haklarının ihlal edilmesinden şikâyetçi olmuştur.

4. Başvuranın ifade özgürlüğü ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiaları ile ilgili şikâyetler, 29 Eylül 2017 tarihinde, Hükümete bildirilmiş ve başvurunun geri kalan kısmının, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 54. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran, 1984 doğumlu olup, Ankara’da ikamet etmektedir. Olayların meydana geldiği tarihte, başvuran, Tokat ilinde dağıtılan *Tokat Demokrat* isimli yerel aylık derginin Yazı İşleri Müdürü olarak görev yapmaktaydı.

A. Kızıldere Olayları

6. THKP/C’nin (yasa dışı bir örgüt olan, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephe) üyeleri olan M.Ç., E.K., H.A., N.Y., E.S., A.A. ve THKO’nun (yasa dışı bir örgüt olan, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) bir üyesi olan C.A., 26 Mart 1972 tarihinde, Ünye’de bulunan, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü’nün (NATO) askeri üssünde çalışan üç İngiliz teknisyeni rehin almışlar ve Tokat ilinde bulunan Kızıldere köyüne varmışlardır. Söz konusu üyeler, bu köyde THKP/C’nin üyeleri olan S.K.Ö., S.K., S.A.yı ve THKO’nun bir üyesi olan Ö.A.yı bulmuşlardır.

7. Bu rehin almanın amacı, THKO’nun kurucu üç üyesinin ve olayların meydana geldiği tarihte solcu hareketlerin ünlü liderleri olan D.G., H.İ. ve Y.A.nın ceza mahkemeleri tarafından mahkûm edildikleri ölüm cezasının infazını engellemektir.

8. Adam kaçıranların ve bunların rehinelerinin saklandıkları ev, 30 Mart 1972 tarihinde jandarmalar tarafından kuşatılmıştır. Militanlar, güvenlik güçleri tarafından başlatılan teslim çağrısını reddetmişler ve teslim olmak için değil, ölmek için burada bulunduklarını belirtmişlerdir. Militanlar, güvenlik güçleriyle karşılıklı olarak ateş etmişler ve ardından üç rehineyi infaz etmişlerdir. Daha sonra jandarmalar, eve baskın yapmışlar ve E.K. hariç bütün militanlar, yaşanan silahlı çatışma sırasında öldürülmüşlerdir.

9. Kızıldere olayları, hâlihazırda, Türk toplumunun bir kısmının hafızasında önemli ve hayati bir yere sahiptir. Düzenli olarak, bu olayların yıl dönümü dolayısıyla, solcu bazı gruplar ve kuruluşlar bu olayları anmakta ve rehine alan kişilerin anısını kutlamaktadırlar.

B. Başvuranın Dergisinde Yayımlanan Makale

10. Kızıldere olaylarıyla ilgili makale, başvuranın dergisinin Mart 2007 tarihli sayısında yayımlanmıştır. “M. ve arkadaşları, hala gençliğin idolleri olarak yaşamaktalar” başlıklı söz konusu makale aşağıdaki gibidir:

“Bir grup genç devrimci, 30 Mart 1972 tarihinde, Tokat’ın Kızıldere köyünde [saldırıya uğramışlardır]. D.G. ve arkadaşlarının idamlarını engellemek isteyen M.Ç. ve arkadaşları, Ünye’de İngiliz üssünde bulunan teknisyenleri kaçırmışlardır. M.Ç. ve arkadaşları, kendi arkadaşları olan D.G., H.İ. ve Y.A.’nın idamını durdurmak istemişler, ancak [amaçlarına] ulaşmadan katledilmişlerdir. M. ve arkadaşları, hala gençliğin idolleri olarak yaşamaktadırlar.”

C. Başvuran Hakkında Başlatılan Ceza Yargılaması

11. Tokat Cumhuriyet Savcısı, 23 Mart 2007 tarihli iddianameyle, başvuranı, yukarıda belirtilen makalenin içeriği nedeniyle suçu ve suçluyu övmekle suçlamıştır.

12. Tokat Asliye Ceza Mahkemesi, 21 Nisan 2008 tarihinde, başvuranı, kendisine atfedilen suçtan suçlu bulmuş ve ilgiliyi Türk Ceza Kanunu’nun (“TCK”) 215 ve 218. maddelerine dayanarak 900 Türk lirası (TRY) (kararın verildiği tarihte yaklaşık 430 avro (EUR)) adli para cezası ödemeye mahkûm etmiştir. Tokat Asliye Ceza Mahkemesi, söz konusu makalenin, özellikle “katliamlar” ve “gençliğin idolleri” gibi ifadelerin kullanılmasıyla, yasa dışı pek çok eyleme katılarak suçlar işleyen ve sonunda kendisi ile Devletin güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı çatışma sırasında öldürülen M.Ç.yi ve Anayasa’nın yetkili kıldığı mahkemeler tarafından yargılanarak ölüm cezasına mahkûm edilen kişileri kurtarmaya yönelik

M.Ç.nin çaba ve davranışlarını övdüğü kanısına varmıştır. Asliye Ceza Mahkemesi, verdiği kararın Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 272. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi uyarınca kesinleştiğini belirtmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI

13. TCK'nın (1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren, 26 Eylül 2004 tarihli ve 5237 sayılı Kanun) 215. maddesi, olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olduğu şekliyle, aşağıdaki gibidir:

“İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

14. Türk Ceza Kanunu'nun 218. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştirme amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.”

15. Olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olduğu şekliyle, CMK'nın 272. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendine (17 Aralık 2004 tarihinde yürürlüğe giren, 4 Aralık 2004 tarihli 5271 sayılı Kanun) göre, yargılanabilir kişileri 2.000 Türk Lirası tutarının altında bir para cezasına mahkûm eden mahkeme kararlarına karşı temyiz başvurusu yapılamaz.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

16. Başvuran, hakkında verilen para cezasının miktarı sebebiyle, Asliye Ceza Mahkemesinin kararına karşı temyiz başvurusunda bulunma imkânından yoksun bırakılmasından şikâyet etmektedir. Başvuran, bu bağlamda, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürmektedir. İşbu maddenin somut olayla ilgili kısmı aşağıdaki şekildedir:

“Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş (...) bir mahkeme tarafından (...) hakkaniyete uygun olarak (...) görülmesini isteme hakkına sahiptir. ”

17. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

18. Başvuran, ilk derece mahkemesinin kararına karşı itirazda bulunmasının imkânsızlığının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini belirtmektedir.

19. Hükümet, belirli bir miktarı aşmayan adli para cezasına hükmeden kararlara karşı itiraz yolunun bulunmamasının, yargılamaların ivedilikle görülmesini ve temyiz başvurularının etkinliğini sağlama amacını taşıdığını ve orantılılık gerekliliğini karşıladığını ileri sürmektedir.

20. Mahkeme, ilk derece mahkemesinin bir kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmanın imkânsızlığına ilişkin sorunları, somut olayda olduğu gibi, ileri süren birçok davada, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (örnek olarak, bk., *Bayar ve Gürbüz/Türkiye*, No. 37569/06, §§ 40-49, 27 Kasım 2012).

21. Mahkeme, somut olayda, başvuranın mahkemeye erişim hakkına getirilen orantısız bir engelle maruz kaldığı ve bu sebeple, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasının güvence altına aldığı mahkemeye erişim hakkının özünden ihlal edildiği kanaatine varmaktadır. Dolayısıyla, Mahkeme, yukarıda anılan *Bayar ve Gürbüz* davasında vardığı sonuçtan uzaklaşmak için herhangi bir sebep görmemektedir.

22. Bu nedenle, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası bu bağlamda ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

23. Başvuran, - Yazı İşleri Müdürü olduğu bir dergide yer alan - ihtilaf konusu makalenin yayımlanması nedeniyle cezaya mahkûm edilmesinin Sözleşme’nin 10. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedir. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, kanunla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

24. Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve öte yandan, başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların İddiaları

25. Başvuran, ihtilaf konusu makalenin, kendisinin suç oluşturan eylemleri nedeniyle M.Ç. hakkında herhangi bir övgü içermediğini, ancak

kendi ifadesine göre, Türk sosyalist hareketinde önemli bir rol oynayan bu kişiye ölümünün yıl dönümü dolayısıyla saygı gösterdiğini belirtmektedir.

26. Hükümet, başvuran tarafından ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına yönelik iddia edilen müdahalenin, TCK'nın 215. maddesiyle öngörüldüğünü ve ulusal güvenliğin ve kamu güvenliğinin sağlanması, toprak bütünlüğünün korunması ve suçun önlenmesi gibi meşru amaçlar taşıdığını ileri sürmektedir. Hükümet yine, kendi ifadesine göre, kendisi ile güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı bir çatışma sırasında öldürülen bir kişiyi ve makamlar tarafından ölüm cezasına mahkûm edilen kişileri kurtarmaya yönelik bu kişinin çaba ve eylemlerini öven, söz konusu makalenin içeriği dikkate alındığında, ihtilaf konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunu ve izlenen meşru amaçlarla orantılı olduğunu ifade etmektedir.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

27. Mahkeme, başvuranın cezaya mahkûm edilmesinin ilgili tarafından ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına yönelik bir müdahale teşkil ettiğinin taraflar arasında tartışma konusu yapılmadığını gözlemlemektedir. Mahkeme, “kanunun öngörülebilirliğine” yani TCK'nın 215 ve 218. maddelerine ilişkin olarak (yukarıda 13 ve 14. paragraflar), tarafların ihtilaf konusu müdahalenin kanunla öngörüldüğü konusunda uzlaşmaları nedeniyle bu sorun hakkında görüş alınmasının gerekli olmadığı kanısına varmaktadır. Mahkeme ayrıca, ihtilaf konusu tedbirin, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası bakımından, ulusal güvenliğin ve kamu güvenliğinin korunması, toprak bütünlüğünün korunması ve suçun önlenmesi yönünde meşru amaçlar izlediğini tespit etmektedir.

28. Mahkeme dolayısıyla, mevcut durumda, anlaşmazlığın, müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı hususuyla ilgili olduğunu saptamaktadır. Bu bağlamda, Mahkeme, ifade özgürlüğü konusundaki içtihadından doğan ve bilhassa *Bédat/İsviçre* ([BD], No. 56925/08, § 48, 29

Mart 2016), *Perinçek/İsviçre* ([BD], No. 27510/08, § 204-208, AİHM 2015 (özetler)) ve *Bülent Kaya/Türkiye* (No. 52056/08, §§ 36-40, 22 Ekim 2013) kararlarında özetlenen ilkeleri hatırlatmaktadır.

29. Mahkeme özellikle, kendi denetimini uygularken, yetkili yerel mahkemelerin yerine geçmekle görevli olmadığını, ancak bu mahkemelerin kendi takdir yetkileri uyarınca verdikleri kararları Sözleşme'nin 10. maddesi açısından denetlemekle görevli olduğunu hatırlatmaktadır. Dolayısıyla, Mahkemenin, davalı Devletin bu takdir yetkisini iyi niyetle, özenle ve makul bir şekilde kullanıp kullanmadığını araştırmakla yetinmesi gerektiği sonucuna varılmamaktadır: Mahkemenin, ihtilaf konusu müdahalenin “izlenen meşru amaçla orantılı” ve müdahaleyi haklı göstermek için ulusal makamlar tarafından ileri sürülen gerekçelerin “uygun ve yeterli” olup olmadığını belirlemek için davanın tamamı ışığında bu müdahaleyi değerlendirmesi gerekmektedir. Bu nedenle Mahkeme, ulusal makamların ilgili olay ve olguların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayanarak, Sözleşme'nin 10. maddesi tarafından ortaya konulan ilkelere uygun kuralları uyguladıkları konusunda ikna olmalıdır (yukarıda anılan *Bédat* kararı, § 48).

30. Mahkeme öte yandan, söz konusu yazıların veya ifadelerin yayımlanmasından sorumlu olan, ilgili dergilerin imtiyaz sahipleri, editörleri veya yazı işleri müdürlerinin mahkûm edilmesini haklı göstermek için yerel mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçelerin açıkça yetersiz oluşuna rağmen, bu yazıları ve ifadeleri bizzat inceleyebileceğini hatırlatmaktadır (*Gürbüz ve Bayar/Türkiye*, No. 8860/13, § 37, 23 Temmuz 2019). Mahkeme böylelikle, özellikle ihtilaf konusu sözlerin yalnızca nefret söylemi, şiddete övgü veya şiddete teşvik olarak nitelendirilebilmesinin açık ve aşikâr olması halinde, ihtilaf konusu ifadeleri bizzat incelemektedir. Nitekim ihtilaf konusu sözlerin hoşgörü ruhuyla bağdaştığı kabul edilemeyecektir ve bu sözler, ayrıca Sözleşme'nin giriş kısmında belirtilen adalet ve barışla ilgili temel değerlerle ters düşmektedir ve bu sözlerin ifade

özgürlüğünün korumasından yararlandığı iddia edilemeyecektir (*Gündüz/Türkiye* (k.k.), No. 59745/00, AİHM 2003-XI (alıntılar), *Karatepe/Türkiye*, No. 41551/98, § 30, 31 Temmuz 2007, *Zana/Türkiye*, 25 Kasım 1997, §§ 56-60, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1997-VII, *Sürek/Türkiye* (No. 1) [BD], No. 26682/95, §§ 60-62, AİHM 1999-IV, *Sürek/Türkiye* (No. 3) [BD], No. 24735/94, §§ 39 ve 40, 8 Temmuz 1999, *Hocaoğulları/Türkiye*, No. 77109/01, §§ 38-40, 7 Mart 2006, *Halis Doğan/Türkiye* (No. 3), No. 4119/02, §§ 33-35, 10 Ekim 2006, ve *Fatih Taş/Türkiye* (No. 3), No. 45281/08, §§ 31-34, 24 Nisan 2018). Mahkeme, yukarıda belirtilenleri ve somut olayda başvuranın mahkûm edildiği yayın nedeniyle, makalenin niteliğiyle ilgili olarak ulaştığı sonucu dikkate alarak, ilgilinin mahkûm edilmesine dayanak olarak, ulusal mahkemeler tarafından yetersiz olarak değerlendirilebilecek gerekçeye rağmen, bizzat bu makaleyi inceleyecektir (yukarıda 12. paragraf).

31. Mahkeme bu bağlamda, şiddet, nefret veya hoşgörüsüzlüğü artırdığı veya haklı gösterdiği dile getirilen, sözlü ya da yazılı ifadelerle ilişkin olarak Sözleşme'nin 10. maddesi açısından kendi içtihadında ortaya konulan ilkeleri hatırlatmaktadır. Bu davalarda Mahkemenin değerlendirmesindeki kilit faktörler; ifadelerin gergin bir siyasi veya sosyal bağlamda dile getirilip getirilmediği hususuyla (yukarıda anılan *Zana* kararı, §§ 57-60, *Soulas ve diğerleri/Fransa*, No. 15948/03, §§ 38-39, 10 Temmuz 2008, ve *Balsytė-Lideikienė/Litvanya*, No. 72596/01, § 78, 4 Kasım 2008); derhal veya daha genel bağlamlarında doğru bir şekilde yorumlanan ve değerlendirilen ifadelerin şiddete doğrudan ya da dolaylı olarak bir çağrı veya şiddet, nefret veya hoşgörüsüzlüğün haklı gösterilmesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususuyla (diğer kararlar arasında, bk., *Özgür Gündem/Türkiye*, No. 23144/93, § 64, AİHM 2000-III, *Féret/Belçika*, No. 15615/07, §§ 69-73 ve 78, 16 Temmuz 2009, ve *Fáber/Macaristan*, No. 40721/08, §§ 52 ve 56-58, 24 Temmuz 2012); ve ifadelerin dile getirilme şekli ve - doğrudan veya dolaylı olarak - zarar verme ihtimaliyle ilgilidir (*Karataş/Türkiye* ([BD],

No. 23168/94, §§ 51-52, AİHM 1999-IV, ve *Vejdeland ve diğerleri/İsveç*, No. 1813/07, § 56, 9 Şubat 2012). Yukarıda belirtilen bütün davalarda, iki faktörden birinin ayrı olarak değerlendirilmesinden ziyade bu farklı faktörlerin birleşimi, davanın sonucunda belirleyici bir rol oynamıştır. Dolayısıyla Mahkemenin, bağlamı fazlasıyla göz önünde bulundurarak, bu türden davaları ele aldığı söylenebilmektedir (yukarıda anılan *Perinçek* kararı, § 208). Yine, somut olayda, Mahkeme, yukarıda belirtilen kriterler ışığında, ihtilaf konusu makalede kullanılan ifadeleri, makalenin hangi bağlamda yayımlandığını ve bu makalenin zarar verme ihtimalini özel bir dikkatle inceleyecektir.

32. Mahkeme, mevcut davada, başvuranın cezaya mahkûm edilmesinin nedeninin, Kızıldere olaylarıyla ve bu olayların başlıca failleriyle ilgili olan bir makalenin, olayların meydana geldiği tarihte ilgilinin Yazı İşleri Müdürü olduğu dergide yayımlanması olduğunu kaydetmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, her şeyden önce, ihtilaf konusu yazının bu olayların yaşandığı Tokat ilinde dağıtılan yerel bir dergide bu olayların otuz beşinci yıl dönümü dolayısıyla yayımlandığını kaydetmektedir. Mahkeme, olay yerinin coğrafi yakınlığı ve anma törenlerinin düzenlendiği bu olayların yıl dönümüne karşılık gelen, ihtilaf konusu makalenin yayımlanma tarihi nedeniyle Tokat'ta yaşayan halkta artabilecek nitelikte, bu olaylar bakımından Türk toplumunun bir kısmının sahip olduğu duyarlılığı dikkate alarak (yukarıda 9. paragraf), bu yayının daha ziyade gergin bir sosyal bağlamda yapıldığının kabul edilebileceği kanısına varmaktadır.

33. Mahkeme, ihtilaf konusu makalenin içeriğinde, olayların meydana geldiği tarihte yasa dışı örgütlere üye olan “M.Ç. ve arkadaşları” tarafından işlenen şiddet eylemlerinin, yani bir yandan, ceza mahkemeleri tarafından ölüm cezasına mahkûm edilen üç kişinin idamının iptalinin sağlanması amacıyla askeri üste çalışan İngiliz uyruklu üç kişinin kaçırılmasının ve diğer yandan, rehinelere serbest bırakılmasını ve adam kaçıranların başlattığı eyleme son verilmesini talep eden, Devletin güvenlik güçleriyle

yaşanan silahlı çatışmanın anlatıldığını gözlemlemektedir. Mahkeme, bu makalenin, onaylayıcı ifadelerle, söz konusu eylemleri, faillerini “gençliğin idolleri” olarak gösteren “devrimci gençler” tarafından kabul edilen kahramanca davranışlar olarak sunduğunu ve kendileri ile güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı çatışmanın sonunda söz konusu idollerin çoğunun hayatını kaybetmesini “katliam” olarak nitelendirdiğini kaydetmektedir (yukarıda 6. paragraf). Mahkemeye göre, arkadaşlarının idamını engelleme yönünde, bazıları tarafından meşru olarak görülebilecek amaçlarına rağmen, öte yandan, bu olaylar sırasında kendilerini kaçıranlar tarafından infaz edilen, kaçırılan kişilere (yukarıda 8. paragraf) ve güvenlik güçlerine karşı Kızıldere olaylarının failleri tarafından işlenen fiiller açıkça şiddet olarak nitelendirilebilmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, “M.Ç. ve arkadaşları” ve bu kişilerin eylemleri hakkında ihtilaf konusu makalede kullanılan ifadelerin, bir övgü veya en azından şiddeti haklı gösterme olarak değerlendirileceği kanısına varmaktadır.

34. Mahkeme ayrıca, somut olayda, bu türden yazıların, bazı gençleri, özellikle bazı yasa dışı örgütlerin üyelerini ya da sempatizanlarını, “M.Ç. ve arkadaşlarının” “gençliğin idolleri” olmaları amacıyla, Kızıldere’de “M.Ç. ve arkadaşları” tarafından işlenen eylemlere benzer şiddet eylemlerinin işlenmesi konusunda cesaretlendirme ve buna teşvik etme ihtimalinin önemsenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Nitekim Mahkeme, ihtilaf konusu makalede kullanılan ifadelerin, kamuoyunda ve özellikle “M.Ç. ve arkadaşları” tarafından övülen görüşlere yakın siyasi görüşleri paylaşan kişilerde, bu kişilerin kendi ideolojileri kapsamında meşru olarak değerlendirdikleri bir amaca ulaşmak amacıyla, şiddete başvurma gerekliliği ve haklı olabileceği izlenimi verdiğini belirtmektedir (bu türden bir yaklaşımla ilgili olarak, bk., *Kaya/Türkiye* (k.k.), No. 6250/02, 22 Mart 2007, ve yukarıda anılan *Gürbüz ve Bayar* kararı, § 43).

35. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususları ve ulusal makamların benzer durumlarda sahip oldukları takdir yetkisini (yukarıda anılan *Sürek* (No. 1)

kararı, § 65) ve başvuran hakkında başlatılan ceza yargılamasının sonunda ilgili hakkında verilen adli para cezasının makul miktarını göz önünde bulundurarak, ihtilaf konusu müdahalenin, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasıyla bağdaşmaz ve izlenen meşru amaçlarla orantısız olarak değerlendirilemeyeceği kanaatine varmaktadır (yukarıda anılan *Zana* kararı, § 61).

36. Bu nedenle, Mahkeme, somut olayda Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmaktadır.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

37. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

38. Başvuran, maruz kaldığını belirttiği maddi zarar bağlamında, adli para cezası olarak ödediği miktar olan 146,19 avro ve el konulan dergisinin nüshalarının baskı masrafları için 96 avro tutarlarını talep etmektedir. Ayrıca başvuran, maruz kaldığını belirttiği manevi zarar bağlamında 20.000 avro talep etmektedir.

39. Hükümet, iddia edilen ihlal ile maddi zarar bağlamında sunulan talep arasında herhangi bir nedensellik bağının bulunmadığı kanaatine varmaktadır. Hükümet ayrıca, manevi zarar bağlamında sunulan talebin, aşırı olduğunu ve Mahkeme tarafından kendi içtihadında ödenmesine hükmedilen miktarlara karşılık gelmediğini ifade etmektedir.

40. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında herhangi bir nedensellik bağının bulunmadığı kanaatine varmakta ve buna

ilişkin talebi reddetmektedir. Mahkeme buna karşın, başvurana manevi zarar bağlamında 1.500 avro ödenmesinin uygun olduğu kanısına varmaktadır.

B. Masraf ve Giderler

41. Başvuran aynı zamanda, avukatlık masrafları için 2.000 avro ve ulaşım, posta, telefon ve çeviri masrafları için uygun bir meblağ talep etmektedir. Başvuran bu bağlamda, Ankara Barosu Ücret Tarifesi'ni sunmaktadır.

42. Hükümet, başvuranın bu talepleri yeterince ayrıntılı bir şekilde belirtmediğini ve bu taleplerine dayanak olarak herhangi bir kanıtlayıcı belge sunmadığını ifade etmektedir.

43. Mahkemenin içtihadına göre, bir başvurana yalnızca, masraf ve giderlerinin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlaması kaydıyla, bu masraflar iade edilebilmektedir. Mahkeme, somut olayda, kendisine sunulan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulundurarak, masraflara ilişkin talebi, başvuran tarafından bu bağlamda gerekli kanıtlayıcı belgelerin sunulmaması sebebiyle reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

44. Mahkeme, gecikme faizi olarak, bu tutarlara, Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME,

1. Oy birliğiyle, başvurunun kabul edilebilir olduğuna;

2. Oy birliğiyle, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine;
3. İki oya karşı beş oyla, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediğine;
4. Oy birliğiyle,
 - a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, işbu kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek ve bu miktar üzerinden ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak 1.500 EUR (bin beş yüz avro) ödenmesine;
 - b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu miktara, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
5. İki oya karşı beş oyla, adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine

karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 10 Mart 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan

İşbu kararın ekinde, Sözleşme'nin 45. maddesinin 2. fıkrası ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 74. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, Hâkim Pavli'nin de katıldığı Hâkim Bårdsen'in sunduğu ayrık görüş yer almaktadır.

R.S.

H.B.

HÂKİM PAVLÎ'NİN DE KATILDIĞI, HÂKİM BÂRDSSEN'İN SUNDUĞU MUHALEFET ŞERHİ

[Çeviri]

1. Çoğunluğun somut olayda ulaştığı, Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiği yönündeki tespite katılmaktayım. Buna karşın, Mahkemenin Sözleşme'nin 10. maddesi açısından yaptığı değerlendirmeye katılmamaktayım. Çoğunluğun aksine, aşağıda belirteceğim nedenlerle, bu hükmün ihlal edildiği yönündeki tespitten yana oy kullanmaktayım.

2. Başvuran, ceza gerektiren bir suçtan dolayı suçlanmış ve suçlu bulunmuştur ve gazetecilik ve yazı işleri müdürlüğü faaliyeti nedeniyle ilgili hakkında para cezası verilmiştir. Başvuran, 2007 yılının Mart ayında, gazetesinde, Türkiye'nin güneydoğusunda uzun bir süreden beri devam eden çatışma bağlamında dramatik, şiddet içeren ve herkesçe bilinen bir rehin almaya ilişkin kısa bir metin yayımladığı gerekçesiyle mahkûm edilmiştir. Bu nedenle, başvuran Türk Ceza Kanunu'nun 215. ve 218. maddeleri uyarınca suç teşkil eden bir fiil olan, suçu ve suçluyu övmüştür. Söz konusu olaylar, başvuranın gazetesinin yayımlandığı Kızıldere bölgesinde 1972 yılında meydana gelmiştir. Bu olayların, solcu bazı radikal gruplar nezdinde zamanla belirli bir sembolik önem kazandığı anlaşılmaktadır (kararın 6-9. paragrafları).

3. Bu dava bizi, Sözleşme'nin 10. maddesinin özüne götürmektedir. Devletin müdahalesi olmaksızın, siyasi söylem konusunda geniş bir alanı güvence altına alan bu hüküm, yalnızca lehte olan veya incitici olarak görülmeyen ya da dikkate almaya değmeyecek nitelikteki bilgi veya düşünceler için değil, aynı zamanda, inciten, gücendiren veya endişelendiren bilgi veya düşünceler için de geçerlidir. Böylelikle, çoğulculuk, hoşgörüyü ve açıklık ruhunu gerektirmektedir, zira bu unsurlar olmadan demokratik bir toplum olmayacaktır. Sözleşme'nin 10. maddesinde belirtildiği üzere, ifade özgürlüğü, ancak dar bir şekilde yorumlanan

istisnalara tabidir ve bu özgürlüğü sınırlandırma ihtiyacı ikna edici bir şekilde düzenlenmelidir (örnek olarak, bk., *Perinçek/İsviçre* [BD], No. 27510/08, §§ 196-197, AİHM 2015 (alıntılar)).

4. Somut olayda, mevcut sorun, başvuranın ihtilaf konusu metni yayımlayarak, şiddete çağrı yapıp yapmadığı, nefret söylemini dile getirip getirmediği veya Sözleşme'nin 10. maddesinin güvence altına aldığı şekliyle, ifade özgürlüğünün son derece geniş olan sınırlarını başka bir şekilde aşıp aşmadığı hususudur ve bunlara bağlı olarak, başvuran hakkında verilen mahkûmiyet kararı “demokratik bir toplumda gerekli” olması halinde, bu hükmün 2. fıkrası uyarınca haklı gösterilebilecektir.

5. İkincilik ilkesi uyarınca, her şeyden önce, Mahkemenin içtihadında belirtilen kriterlere dayanarak bu sorunu değerlendirme görevinin ulusal makamlara ait olduğunu gözlemlemekteyim (örnek olarak, bk., *Terentyev/Rusya*, No. 25147/09, 26 Ocak 2017, *Moskalev/Rusya*, No. 44045/05, 7 Kasım 2017, ve *Öğrü ve diğerleri/Türkiye*, No. 60087/10 ve diğer 2 başvuru, 19 Aralık 2017). Ardından Mahkemenin, değerlendirmesini esasen ulusal makamlar tarafından kabul edilen gerekçe ışığında yapması gerekecektir (*Gözel ve Özer/Türkiye*, No. 43453/04 ve 31098/05, § 51, 6 Temmuz 2010). Bu türden bir incelemenin yapılmaması halinde, Mahkeme, Hükümetin Sözleşme tarafından korunan hakların ihlalinin “demokratik bir toplumda gerekli” olduğunu kanıtlamadığı yönündeki ilkedен hareket edecektir ve böylelikle Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varacaktır (kısa bir süre önce yayımlanan bir örnek ile ilgili olarak bk., *Mart ve diğerleri/Türkiye*, No. 57031/10, §§ 27 ve 32, 19 Mart 2019).

6. Başvurayı mahkûm etmek için, Tokat Asliye Ceza Mahkemesi, 21 Nisan 2008 tarihinde verdiği kararında, - bu karar, olayların meydana geldiği tarihte Türk hukukunda herhangi bir başvuru yolunun bulunmaması dikkate alındığında (kararın 16-22. paragrafları), başvuran hakkında kabul edilen suçlamaların yerel bir mahkeme tarafından ilk ve son kez

incelenmesini teşkil etmiştir - Türk Ceza Kanunu’nun 215. ve 218. maddeleri tarafından belirtilen geniş kriterler üzerinde durmuştur. Kararın gerekçesi aşağıdaki gibidir:

“Katliamlar” ve “gençliğin idolleri” gibi ifadelerin kullanılmasıyla, [başvuran], yasa dışı pek çok eyleme katılarak suçlar işleyen ve sonunda kendisi ile Devletin güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı çatışma sırasında öldürülen [M.Ç.]yi ve Anayasa tarafından yetkili kılınan mahkemeler tarafından yargılanarak ölüm cezasına mahkûm edilen kişileri kurtarmaya yönelik M.Ç.’nin çaba ve davranışlarını övmüştür.”

7. Burada, Sözleşme’nin 10. maddesi kapsamında, inceleme çerçevesinde, genel olarak, ihtilaf konusu sözlerin bağlamının, özellikle içeriğinin, bu sözlerin ifade edildiği bağlamın, bu sözlerin yazarının gerekçesinin ve bunların öngörülebilir sonuçlarının dikkate alınması gerektiğini hatırlatmak isterim (yukarıda 3. paragrafta anılan *Perinçek/İsviçre* kararı, §§ 204-208) Özel değerlendirmeler, tarihsel tartışmalar için uygulanabilmektedir (*ibidem*, §§ 213-220). Öte yandan, Sözleşme’nin 10. maddesine ilişkin olarak Mahkemenin içtihadında belirtilen ilkeler uyarınca, çatışan menfaatler ve söz konusu değerler arasında dengenin kurulması gerekmektedir. Yalnızca yukarıda ifade edildiği şekliyle (6. paragraf), Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen kararın bütün bu yükümlülükleri ihlal etmekten uzak olmadığını gözlemleyebilirim. Söz konusu kararın gerekçesi göz önünde bulundurulduğunda, dolayısıyla, ilgili mahkemenin başvuranı mahkûm ederken, Sözleşme’nin 10. maddesinde belirtilen ilkelere uygun kuralları uyguladığı sonucuna varılması mümkün değildir.

8. Sözleşme’nin 10. maddesi açısından incelenen davalarda, iç hukukta gerekçesizliğin öncelikle, Mahkemenin, söz konusu ifadelerin içeriğinin yarattığı algının, özellikle nefret söyleminin ya da şiddete çağrının söz konusu olup olmadığı hususunda tartışılabilir olduğu sınırlı durumlarda ihlal tespitinde bulunmasını sağlamıştır. Ceza yargılamasına yol açan ifadelerin niteliği ve bağlamı hakkında yerel mahkemeler tarafından değerlendirme

yapılmaması, bu türden durumlarda özellikle önem kazanmaktadır. Başka bir deyişle, bu türden ifadelere ilişkin herhangi bir incelemenin iç hukukta yapılmaması durumunda, Mahkeme, ilke olarak, ilk derece mahkemesi olarak değerlendirmede bulunmayacaktır. Bununla birlikte, bir ifadenin ilk bakışta (*a priori*) makul olarak şiddet eylemlerine çağrı veya nefret söylemini yayma teşebbüsü dışında başka türlü anlaşılamayacağı açık olduğunda, ulusal mahkeme tarafından açık bir değerlendirmenin yapılmaması mutlaka Sözleşme uyarınca tartışmanın sonlandırılması için yeterli olmayacaktır (*Gürbüz ve Bayar/Türkiye*, No. 8860/13, 23 Temmuz 2019).

9. Mevcut davada, ihtilaf konusu anlatım kısadır. Bu anlatımın bahsedilen olayların otuz beşinci yıl dönümü dolayısıyla yayımlandığı görülmektedir. Söz konusu anlatım aşağıdaki şekildedir:

“Bir grup genç devrimci, 30 Mart 1972 tarihinde, Tokat’ın Kızıldere köyünde [saldırıya uğramışlardır]. D.G. ve arkadaşlarının idamını engellemek isteyen M.Ç. ve arkadaşları, Ünye’de İngiliz üssünde bulunan teknisyenleri kaçırmışlardır. M.Ç. ve arkadaşları, kendi arkadaşları olan D.G., H.İ. ve Y.A.’nın idamını durdurmak istemişler, ancak [amaçlarına] ulaşmadan katledilmişlerdir. M. ve arkadaşları, hala gençliğin idolleri olarak yaşamaktadırlar.”

10. Bu anlatım, farklı şekillerde ve hatta siyasi bir ifade olarak - çağdaş bir bağlamda bulunan tarihsel bir olaya ilişkin yorumlama - okunabilmektedir. Nitekim bu makalenin bilhassa M.Ç. ve grubunun silahlı olduğundan, rehineleri öldürdüğünden ve M.Ç. ve grubunun öldürüldüğü polis operasyonuna izin verildiğinden ve bunun yasal olduğundan bahsetmemesi nedeniyle, açıklıktan ve dengeden yoksun olduğu ve görünüşe göre seçici olduğu aşikârdır. “Katliamlar” ifadesinin kullanılmasının, söz konusu grubun üyelerinin savunmasız olduklarının ve öldürülmelerinin yasa dışı ve son derece zalimce olduğunun anlaşılmasını sağlaması nedeniyle, bu grubun üyeleri öte yandan mağdurlar olarak anlatılmaktadırlar. Genel olumlu anlatım, grup üyelerinin gençler arasında

kahraman olarak kaldıkları yönündeki - görünüşe göre olgusal - bilgiyle güçlendirilmektedir. Bununla birlikte, aynı zamanda bu ifadenin başvuranın rehinelerin öldürülmesini onayladığını belirten herhangi bir unsur içermediğini ve sivillere veya polise karşı benzer şiddet eylemlerinin yürütülmesi konusunda doğrudan bir teşvik içermediğini kaydetmek gerekmektedir. Bu kısa metnin yalnızca okunmasından, makul olarak, yazarın bu yönde bir niyet taşıdığı sonucuna da varılamaz.

11. Kendi kanaatime göre, başvuran tarafından gazetesinde yayımlanan makaleye ilişkin ihtilaf konusu anlatım, algılanma şekli tartışılabilir olan sınırlı bir durumdur. İkincilik ilkesinden; bu türden bir durumda, yerel mahkemenin yasaklanan sözlerin niteliğini ve bağlamını uygun bir şekilde incelememesi halinde, Mahkemenin “yardım edemeyeceği” anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, ulusal mahkemenin eksikliği tek başına, Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmak için belirleyicidir.